

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle Asia: HE 101/2020 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntalain väliaikaisesta muuttamisesta

Electronic Frontier Finland – Effi ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Effi on vuonna 2001 perustettu kansalais- ja asiantuntijajärjestö, joka puolustaa perus- ja ihmisoikeuksia digitaalisessa toimintaympäristössä. Näkökulmamme on erityisesti sähköisiä palveluja käyttävän kansalaisen tietosuojaa ja perusoikeuksia painottava.

Effi pitää matkapuhelinsovelluksella ja siihen liitetyllä taustajärjestelmällä toteutettavaa teknistä kontaktijäljitystä (engl. Contact Tracing) mahdollisesti hyvinkin toimivana lisätyökaluna manuaalisesti tehtävän perinteisen tartuntaketjujen jäljittämisen aputyökaluna. Huonosti toteutettuna tällainen teknologia johtaa kuitenkin massavalvontaan, rikkoo oikeutta yksityisyyteen ja kerätty data on tietoturvariski.

Lakiesitys on nyt sikäli tarkkarajainen että sen kuvaus ”koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavasta tietojärjestelmästä koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi.” sisältää osuvan kuvauksen siitä, mitä ollaan tekemässä: ei jäljittämässä tartuntoja vaan kontaktitapahtumia, joissa tartunta on mahdollinen. Tämä ero on olennainen valitun teknologian puutteista johtuen: bluetooth-radiosignaalin voimakkuuden mittaukseen perustuva etäisyyden arviointi ei osaa ottaa huomioon esimerkiksi välissä olevaa suojaplexiä. Koska valitun teknologian tiedetään antavan jonkin verran ”vääriä positiivisia”, asia on otettava huomioon myös sen lainsäädäntöä laadittaessa.

Ohjelmistojen lähdekoodit tulee julkaista

Lakiehdotuksen perusteluissa kohdassa 3.1 esitetty yleiskuvaus tietojärjestelmän toiminnasta on kovin yleisluontoinen teknologiaa tuntevan näkökulmasta. Effi ry on useassa teknologia-avusteiseen jäljitykseen liittyvässä lausunnossa korostanut, että kansalaisten luottamuksen lujittamiseksi järjestelmän kaikkien komponenttien lähdekoodien tulee olla julkisesti tarkasteltavissa, jotta tiedetään mitä ohjelmistot tarkkaan ottaen tekevät.

15.06.2020 2(2)

Yleiskuvaus noudattelee siinä määrin yhteiseurooppalaisena akateemisena kehityshankkeena toteutetun DP-3T -ohjelmiston toiminnallisuutta että on syytä olettaa aikomuksena olevan sen käyttämisen. DP-3T:n kaikki komponentit on lisensoitu tarttuvalla avoimen lähdekoodin Mozilla Public License 2.0 -lisenssillä, jonka mukaan ohjelmiston käyttäjän, tässä tapauksessa Suomen valtion, on julkaistava koodiin tekemänsä muutokset samalla tai yhteensopivalla avoimen lähdekoodin lisenssillä. Tätä seikkaa vasten ei olisi liioiteltua että lainsäätäjät kirjaisi lakiin vaatimuksen järjestelmässä käytettävien komponenttien lähdekoodin avoimuudesta. Saman läpinäkyvyyksiperiaatteen tulisi koskea myös järjestelmää koskevia turvallisuusarviointoja ja -auditointeja mukaan lukien Liikenne- ja viestintäviraston tekemä arviointi.

Avoimen lähdekoodin periaatteiden noudattaminen asiassa on tärkeää Suomen kannalta myön siksi, että mitä paremmin ja julkisemmin järjestelmä on dokumentoitu, sitä helpompaa naapurimaallemme Ruotsille on ottaa järjestelmä käyttöön jos tarve vaatii. Valtionrajat ylittävän käytön toiminnallisuus on jo nyt määritelty todennäköisesti käytettävässä DP-3T:ssa.

Lakiesityksen perusteluosan yhteiskunnallisia vaikutuksia käsittelevä osa on valitettavan ohut. Olisi olennaista pohtia myös järjestelmän käyttöönoton mahdollisia seurauksia myös muutoin kuin taudin tartunnan näkökulmasta. On esimerkiksi selvää että kiireessä kehnosti, kuten Norjassa, tehty toteutus jättää ison jäljen kansalaisten luottamukseen suhteessa viranomaisien kykyyn käsitellä tietoja lakia noudattaen. Vastaavia muitakin seurannaisvaikutuksia voi esiintyä.

Electronic Frontier Finland – Effi ry
Elias Aarnio
varapuheenjohtaja